

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31.05.1974, sp. zn. 3 Cz 23/74, ECLI:CZ:NS:1974:3.CZ.23.1974.1

Číslo: 62/1974

Právní věta: Pro dohodu o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů není občanským zákoníkem stanovena forma této dohody, takže bezpodíloví spoluvlastníci se mohou dohodnout písemně, ústně i konkludentně. K dohodě může dojít i tak, že bezpodíloví spoluvlastníci, třebas i mlčky, shodně vycházejí z toho, že do výlučného osobního vlastnictví každého z nich připadnou ty věci, které každý měl v době vypořádání ve své dispozici a ve svém užívání. Nelze také vyloučit, že bezpodíloví spoluvlastníci uvedou např. v písemně uzavřené dohodě o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví jmenovitě jen některé věci nebo jiné majetkové hodnoty, a to, komu z nich připadnou, ale připojí k této dohodě prohlášení o tom, že nemají vůči sobě další nevypořádané nároky z bezpodílového spoluvlastnictví manželů.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 31.05.1974

Spisová značka: 3 Cz 23/74

Číslo rozhodnutí: 62

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Bezpodílové spoluvlastnictví manželů, Forma právního úkonu

Předpisy: 40/1964 Sb. § 149
§ 150

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 62/1974 sb. rozh.

Pro dohodu o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů není občanským zákoníkem stanovena forma této dohody, takže bezpodíloví spoluvlastníci se mohou dohodnout písemně, ústně i konkludentně.

K dohodě může dojít i tak, že bezpodíloví spoluvlastníci, třebas i mlčky, shodně vycházejí z toho, že do výlučného osobního vlastnictví každého z nich připadnou ty věci, které každý měl v době vypořádání ve své dispozici a ve svém užívání.

Nelze také vyloučit, že bezpodíloví spoluvlastníci uvedou např. v písemně uzavřené dohodě o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví jmenovitě jen některé věci nebo jiné majetkové hodnoty, a

to, komu z nich případnou, ale připojí k této dohodě prohlášení o tom, že nemají vůči sobě další nevypořádané nároky z bezpodílového spoluvlastnictví manželů.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 31. 5. 1974, [3 Cz 23/74](#))

Navrhovatel se domáhal proti odpůrkyni zaplacení peněžité částky, kterou mu měla uhradit podle dohody o vypořádání jejich bezpodílového spoluvlastnictví.

Odpůrkyně namítala, že dohodu uzavřela za nápadně nevýhodných podmínek a že jde o dohodu neplatnou, poněvadž se netýkala všech věcí, které náležely do tohoto spoluvlastnictví, a naopak zahrnovala i věci, které byly jejím výlučným vlastnictvím.

Rozsudkem okresního soudu v Karviné bylo rozhodnuto, že se zamítá návrh, aby odpůrkyně byla uznána povinnou zaplatit navrhovateli 9400 Kčs s přísl., a že navrhovatel je povinen odpůrkyni zaplatit částku 1980 Kčs na nákladech řízení. Soud prvního stupně poukázal v důvodech rozsudku na ustanovení § 143, § 149 a § 150 o. z. a na to, že dohoda uzavřená mezi účastníky o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví není platná již proto, že se netýká všeho majetku, který byl v bezpodílovém spoluvlastnictví účastníků. Nezabýval se tedy již další námitkou žalované, že dohoda nebyla uzavřena svobodně (§ 37 o. z.). Výrok o nákladech řízení odůvodnil soud prvního stupně ustanovením § 142 odst. 1 o. s. ř.

Krajský soud v Ostravě změnil k odvolání navrhovatele zčásti výrok rozsudku soudu prvního stupně o nákladech řízení a rozhodl o nákladech odvolacího řízení; ve věci samé odvoláním napadený rozsudek potvrdil.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že uvedenými rozhodnutími soudů obou stupňů byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Soud prvního stupně se v řízení omezil jen na posouzení toho, zda dohoda o vypořádání, která byla mezi účastníky uzavřena po rozvodu jejich manželství a zániku jejich bezpodílového spoluvlastnictví, byla platná ve smyslu ustanovení § 149 a § 150 o. z.

Občanský zákoník (zákon č. 40/1964 Sb.) nestanoví pro dohodu o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů žádnou formu, takže bezpodíloví spoluvlastníci se mohou dohodnout nejen písemně nebo ústně, ale i konkludentně, jen když je možno z tohoto právního úkonu bezpečně usoudit, že jejich projevy vůle směřovaly k tomu, aby bylo provedeno vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů a jakým způsobem se tak mělo stát. V ustanovení § 149 odst. 2 o. z. je uložena jen povinnost, aby si účastníci dohody na požádání vydali písemné potvrzení o tom, jak se vypořádali. Měl se proto soud prvního stupně zaměřit především na to, jak bylo provedeno vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví účastníků, a se zřetelem k tomu zabývat se i povahou a obsahem jimi sepsané listiny ze 17. 12. 1970.

Dohoda o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů se musí týkat všeho majetku, který podle ustanovení § 143 o. z. náležel do bezpodílového spoluvlastnictví a který jako společný existoval ke dni jeho zániku.

Bezpodílovým spoluvlastníkům nic nebrání v tom, aby si v rámci tohoto vypořádání vypořádali i ta majetková práva a vztahy, které vznikly v souvislosti s jejich bezpodílovým spoluvlastnictvím a hospodářským a spotřebním společenstvím, jakož i nároky souvisící s jejich výlučným osobním vlastnictvím. Pokud tak však neučiní a omezí se jen na vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví, nelze z toho vyvozovat ani neplatnost uzavřené dohody o vypořádání ani nemožnost pozdějšího

uplatnění těchto majetkových práv. 1)

Z toho, že se dohoda o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů musí týkat všech věcí v tomto spoluvlastnictví, které existovaly v době jeho zániku, nelze ovšem vyvodit, že by v této dohodě musily být jmenovitě uvedeny všechny tyto věci. Není-li pro tuto dohodu předepsaná žádná forma a může-li být uzavřena i konkludentně, pak stačí, že oběma účastníkům je při jejím uzavření jasné, čeho se týká, jakým způsobem se vypořádávají a že tím dochází k likvidaci bezpodílových majetkových vztahů ke všem věcem, které náležely do bezpodílového spoluvlastnictví manželů a jako společné v době jeho zániku existovaly.

Nelze proto vyloučit, aby účastníci - třebas i mlčky - vycházeli z toho, že zejména věci menší hodnoty, případnou tomu z manželů, v jehož užívání nebo nakládání byly v době vypořádání, aniž by bylo třeba je jmenovitě uvádět.

Nelze také vyloučit, aby k dohodě o vypořádání připojili doložku, že nemají vůči sobě další nároky vyplývající z jejich bezpodílového spoluvlastnictví. Účastníci dohody takto zpravidla chtějí projevit, že oba uznávají, že vypořádání se týkalo všech věcí, které jako společné existovaly v době zániku bezpodílového spoluvlastnictví, tedy i věcí v dohodě neuvedených, a že oba souhlasí s tím, že tyto věci případnou do výlučného vlastnictví toho z nich, u něhož v době uzavření dohody byly, a že se navzájem vzdávají práv, které vyplývaly z bezpodílových majetkových vztahů ohledně těchto věcí.

Bude proto třeba, aby se soud prvního stupně v dalším průběhu řízení znovu zabýval otázkou platnosti dohody účastníků s přihlédnutím k tomu, co již bylo uvedeno, a podle potřeby zjistil i další skutečnosti rozhodné pro toto posouzení. Při tom bude muset uvážit i to, že dohoda se týkala i zůstatkové hodnoty členského podílu ve stavebním bytovém družstvu a že žalovaná, která namítá neplatnost dohody, uplatnila vůči družstvu z ní plynoucí nároky, týkající se této hodnoty.

Soud prvního stupně, který vycházel z názoru, že dohoda je neplatná již z toho důvodu, že do ní nebyly pojaty a že v ní nebyly jmenovitě uvedeny všechny věci, které náležely do bezpodílového spoluvlastnictví účastníků, se nezabýval náležitě námitkou odpůrkyně, že dohodu uzavřela za nápadně nevýhodných podmínek. Pokud by bylo na základě řádně zjištěného skutečného stavu věci možno dovodit, že odpůrkyně nečinila projev vůle směřující k uzavření dohody svobodně, mohlo by jít o důvod neplatnosti právního úkonu podle ustanovení § 37 o. z. Jestliže by však bylo možno na základě zjištěného skutečného stavu věci dovodit, že odpůrkyně při uzavření dohody jednala v tísní za nápadně nevýhodných podmínek, pak by nešlo o důvod neplatnosti, nýbrž mohlo by jít o důvod odstoupení od smlouvy podle ustanovení § 49 odst. 1 a 3 o. z.

Rozsudky soudů obou stupňů byl proto porušen zákon v ustanoveních § 37, § 49, § 143, § 149 a § 150 o. z. i v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1 a § 153 odst. 1 o. s. ř. Obě rozhodnutí byla proto zrušena a věc vrácena soudu prvního stupně, aby v ní dále jednal a znovu rozhodl (§ 242 odst. 1 a § 243 odst. 1 o. s. ř.). Podle výsledků dalšího řízení bude znovu rozhodnuto také o nákladech řízení.

1) Srov. stanovisko uveřejněné pod č. 42/1972 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek [str. 131].